

Motion till riksdagen 2021/22:1282

av **Per-Arne Håkansson (S)**

Nationellt perspektiv för långsiktigt hållbar va-försörjning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att initiera en översyn för en långsiktigt hållbar va-försörjning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Behovet av investeringar inom vatten- och avloppssektorn för kommande decennier är stort till följd av en ökande befolkning, ökade krav och klimatförändringarna. Frågor om va-försörjningen handlar om nya steg mot en grön omställning och en verklig cirkulär ekonomi.

De största behoven finns i ett gammalt ledningsnät samtidigt som klimatförändringar, nya miljöregler och skillnader mellan kommunernas olika förutsättningar är frågor att belysa och följa upp utifrån finansiering, kompetens och kapacitet. EU:s dricksvattendirektiv som tagits fram och nu implementeras har ytterligare satt fokus på viktiga utmaningar att ta fasta på.

Nya eller utbyggda vattenverk och avloppsreningsverk kan behövas när befolkningen växer eller nya krav, exempelvis för klimatanpassning, tillkommer. Dessa nyinvesteringar är kommunen enligt lag skyldig att göra. Det betyder att om utrymmet och kapaciteten är begränsad, då kommer oftast anslutning av nya bostäder före utbyte eller förnyelse av gamla ledningar.

Investeringsbehoven i kronor och ören fram till 2040 har analyserats av branschorganisationen Svenskt Vatten. Den genomfördes senast 2017 och visade att investeringsnivån på 12 miljarder kronor per år i Sverige behövde ökas till 16 miljarder. Investeringsutgifterna för 2020 låg på 16 miljarder kronor per år. Ökningen beror snarare på prisökningar än höjd investeringsvolym. Bedömningen i 2020 års förnyade analys är att dagens nivå på 16 miljarder kronor per år behöver stiga till en nivå av närmare 23 miljarder kronor per år i dagens penningvärde, varje år till 2040.

Frågorna berör i högsta grad det kommunala självstyret. En rad exempel finns på kommuner som gått samman i gemensamt ägda bolag eller kommunförbund för att hantera va-frågorna, upprätthålla kompetens, ta vara på utvecklingspotential samt bereda och diskutera gemensamma långsiktiga investeringar. Det handlar om grundvatten, dricksvatten, reningsteknik, utveckling och innovation i fokus.

Jag har för egen del varit i kontakt med och besökt va-verk i Kristianstad, med särskild inriktning på dessa frågor utifrån satsning på det så kallade vattenriket och utmaningar utifrån att delar av landmassan är belägna under havsvattennivån. VA Syd i Malmö/Lund-regionen, Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp AB i nordvästra Skåne samt studiebesök i ny reningsanläggning i Simrishamn för bland annat rening av läkemedelsrester för att förbättra Östersjömiljön är exempel som kan lyftas fram.

Frågan om var huvudmannskapet ska ligga framgent och vad huvudmannskapet ska innefatta i ansvar och uppdrag är ofrånkomlig att ställa. Ett strikt huvudmannskap på kommunnivå kommer bli allt svårare i takt med att kraven på nya nyttor uppstår. Det kommer att vara de små kommunerna som har störst nytta av att verka i ett större, och därmed även mindre konsultberoende, sammanhang. Staten har en betydelsefull roll i att driva på utvecklingen mot kraftfullare va-organisationer.

Det handlar också om säkerhet och krisberedskap. Inom vattenförsörjningsverksamheten produceras och hanteras uppgifter som i orätta händer kan skada vattenförsörjningen och därigenom ge upphov till stor skada i samhället i övrigt.

Ytterst handlar det om att ge alla i Sverige en säker, rättvis och jämlik tillgång till vatten. Det är därför viktigt att tänka över vilka uppgifter som behövs för att kunna hantera ett visst ärende samt hur dessa uppgifter i sin tur hanteras. Genom god beredskapsplanering, väl genomförda risk- och sårbarhetsanalyser och systematiskt arbete kan många händelser förebyggas. Samverkan mellan de kommunala huvudmännen är en nödvändighet utifrån rådande utmaningar såväl ur investeringssynpunkt, forskning, utbildning och kris- och säkerhetsfrågor.

Per-Arne Håkansson (S)